

O vyjadřování významu

Sémantická neurčitost v anglické konverzaci

Monografie se zabývá konverzační analýzou hovorové britské angličtiny druhé poloviny 20. století a zkoumá především projevy **sémantické neurčitosti**. Autorka studuje základní rysy mluveného anglického jazyka z hlediska významu, který se v promluvě realizuje. V konverzačním stylu je význam do značné míry podmíněn kontextem promluvy a komunikativní situací.

Materiál výzkumu je součástí korpusu textů vydaných pod názvem *A Corpus of English Conversation* (eds. J. Svartvik and R. Quirk, Lund 1980). Některé zkoumané texty patří do úplného souboru (the complete version of the London-Lund Corpus), který měla autorka práce k dispozici na Univerzitě v Lundu v letech 1994 a 1995, díky kolegiálnímu a vstřícnému přístupu prof. Jana Svartvika, emeritního profesora na této univerzitě a čestného doktora Masarykovy univerzity v Brně. Bengt Altenberg, známý odborník na korpusovou lingvistiku na Univerzitě v Lundu, a také profesorka Karin Aijmerové, která v současnosti pracuje na Univerzitě v Göteborgu, také ovlivnili můj vědecký záměr.

Jevy sémantické neurčitosti, a to nepřímost, neosobnost, atenuace, t.j. oslabování významu, a akcentuace, t.j. zesilování významu, doprovázené vágností, jsou zkoumány jednak z hlediska teoretického, t.j. z hlediska jejich sémantického a pragmatického významu, a zároveň také z hlediska jejich frekvence výskytu v současném anglickém úzu.

Můj příspěvek ke studiu přirozeného anglického jazyka, především z hlediska konverzační analýzy a analýzy mluveného diskuzu, se zaměřuje na následující okruh problémů:

1. **Nepřímost, neosobnost, oslabování a zesilování významu a vágnost** v autentické anglické konverzaci jako výraz **výpovědní neurčitosti**, t.j. nezřetelnosti významu.

2. **Postuláty, které opodstatňují výskyt neurčitosti v autentické anglické konverzaci:**

a) **preferance neurčitosti** jako jevu, který je tzv. **etnograficky vhodný**, protože zdůrazňuje potřebu potvrzení platnosti výpovědi. Potvrzení platnosti výpovědě je etnograficky vhodné proto, že rozvíjí „rapport“ (shodu a porozumění mezi mluvčími) jako součást kulturní normy;

b) **stupeň nepřímosti v různých konverzačních žánrech** - bezprostřední neformální konverzace je mnohem výrazněji nepřímá v porovnání s telefonní konverzací; interview se odlišuje podle stupně formálnosti, protože

v neformálním interview je nepřítomnost zastoupena výrazněji než ve formální variantě;

c) **nepřímot jako výraz blízkosti a neformálnosti.**

3. **Neformální zdvořilost** vyjádřená vágností, která podporuje otevřenost vztahu mezi mluvčím a posluchačem a zároveň „otevřenost“ při interpretaci významu promluvy.

4. **Neosobnost jako projev odstupu a nestrannosti mluvčího**, která se váže na formálnost a věcnost vyjádření.

5. **Atenuace** (oslabení výpovědní síly) a **akcentuace** (zdůraznění výpovědní síly) jako typické rysy autentické konverzace, které se v promluvě projevují současně a často se vyskytují jako řetězce, vztahující se k referenčnímu nebo afektivnímu významu.

6. **Oscilace** (kolísání významu) jako charakteristický rys **pragmatických výrazů** (tzv. markerů).

7. **Prolínání a neostrost** (fuzziness) a **řetězení** (clustering) jako projevy sémantické neurčitosti, přičemž je obtížné vést dělicí čáru mezi jednotlivými projevy sémantické neurčitosti, protože mají sklon ke gradaci a opakování.

8. Kontextová závislost jevů sémantické neurčitosti, které se objevují v řetězcích a jejich členění není zřetelně signalizováno.